

DEPREMDE (AFETLERDE) VEKTÖR KONTROLÜ

Vektörler hastalıkları taşıyan canlılardır. Sivrisinekler, sinekler, tahtakurusu, pireler, keneler, sıçanlar, fareler çeşitli ölümcül de olabilen bulaşıcı hastalık etkenlerini taşırlar ve sağlam insanlara bulaştırırlar.

Vektör kontrol programlarında hedefler, vektör yoğunluğunu azaltmak, insan-vektör irtibatını azaltmak, vektör üreme alanlarını azaltmak şeklindedir.

Vektörlerle bulaşan hastalıkları önlemek için alınacak tedbirler:

- Uygun barınma yerleri sağlanması
- Yerleşim alanının uygun seçimi:
  - Barınma yerleri fiziksel olarak vektör üreme alanlarından uzak yerlere kurulmalıdır.
  - Yer değiştiren nüfus, vektörlere, özellikle sivrisineklere en az maruz kalacakları lokasyonlara yerleştirilmelidir.
- Çevre temizliğinin sağlanması
- Temiz su temini
- Dışkı uzaklaştırılması
- Katı ve sıvı atık yönetimi
- Kimyasal uygulanması (gerektiğinde)
- Gıdaların korunması
- Yatak ve kıyafetlerin havalandırılması ve düzenli olarak yıkanması
- İshal salgınının ya da riskinin olduğu yerleşim alanlarında sinek kontrolleri uygulanmalıdır.
- Yerleşim alanlarında vektörler temizlenmeli ve/veya üremelerinin azaltılması için önlemler alınmalıdır.
  - Vektörlerden korunmak için fiziksel, kimyasal ve çevresel önlemler alınmalıdır.
  - Kimyasal kontrol yapılacaksa güvenlik sağlanmalıdır. Kimyasallar en az düzeyde kullanılmalıdır.

Kimyasal Kontrol Güvenliği

Ekibin, afetten etkilenen insanların ve çevrenin yeterince korunmasını sağlayacak ve kullanılan maddelere karşı kimyasal direnç oluşturmaktan kaçınacak şekilde uygulanır.

- Eğitimli personel çalışmalı, koruyucu kıyafetler, yıkanma olanakları sağlanmalı, çalışma süreleri kısıtlı olmalıdır.
- Sağlık Bakanlığından izinli ürünler kullanılmalıdır.
- Afetten etkilenen insanlar, kimyasal vektör kontrolünde kullanılan maddelerin potansiyel riskleri hakkında bilgilendirilmelidir.

DEPREMDE (AFETLERDE) VEKTÖR KONTROLÜ

Bireyin ve Ailenin Korunması:

Vektörler bulaşan hastalık riski altında bulunan tüm insanların, hastalıkların taşınma yöntemleri ve korunma yöntemleri hakkında bilgilenmesi sağlanmalıdır.

- Hamile kadınlar, emziren anneler, küçük çocuklar, yaşlılar ve hastalar gibi yüksek risk grupları özellikle korunmalıdır.
- Bit kontrolü yapılmalıdır.
- Yatak takımlarının ve kıyafetlerin havalandırılması ve düzenli yıkanması sağlanmalıdır.
- Bireyler vektörlerin üremesine uygun ortamlardan uzak yerlerde barınmalıdır.
- Vektörlerin neden olduğu hastalık riski altındakiler hastalıkların taşınma yolları ve kendilerini koruma yöntemlerini bilmelidir.
- Gıdalar kapalı ve mümkünse metal kaplarda saklanmalı, sinek, böcek ve kemirgenler gibi vektörlerin neden olduğu kirlilikten korunmalıdır.

HASUDER Çevre Sağlığı Çalışma Grubu

Kaynaklar:

1. SPHERE projesi, İnsani Yardım Sözleşmesi ve İnsani Yardımda Asgari Standartlar, 2011, Belmont Press, Northonton, UK.
2. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü, Türkiye Zoonotik Hastalıklar Eylem Planı, Ankara, 2019.